

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.00. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Vsem dragim naročnikom in čitateljem iskreno želimo

**srečno novo leto
1915!**

ter se jim priporočamo, da nam ostanejo tudi v bodočem letu naklonjeni in nas podpirajo z orlo agitacijo za Delavca.

Uprava. Uredništvo.

Pet mesecev vojna.

Dne 28. junija je bil v Sarajevu umorjen avstrijski prestolonaslednik s svojo soprogo. Mesec pozneje, dne 28. julija, je pa Avstrija napovedala Srbiji vojno. Sedaj traja vojna pet mesecev, pet mesecev doživlja človeški rod dogodke, ki jih ne bo nikdar pozabil. Posledice te ogromne in požrtvovalne vojne bodo sezale daleč daleč v bodočnost, rod za rodom bo nosil spomine preteklih dni in zgodovina bo govorila krvave besede, kadar jo bo pisal objektivni zgodovinar.

Toda vojna je morala priti, gospodarski razvoj in konkurenca na svetovnem trgu, oziroma poskus uničiti konkurenco, srednjeevropske države, je bil oni vzvod, ki je spravljal ves ogromni vojaški aparat evropskih držav v gibanje. Konkurenčni boj se ni mogel več uspešno nadaljevati od strani kolonijalnih držav z denarjem in z industrijskim napredkom, zato je nastala vojna, zato se je pričel boj na nož, boj od osebe do osebe, ki vse so spojene v ogromno organizacijo militarizem.

LISTEK.

(Po cenzuriranih poročilih).

Kdo šteje ljudstva... »Sedaj se nahajam v taborišču ujetnikov v S. V. nedeljo, dne 15. novembra 1914 sta došla sem dva transporta ujetnikov. S prvim transportom je prišlo nad štiristo Francozov, skoro sami starejši ljudje, z drugim pa je prišlo okolo petsto mož, in sicer Indov, Turkosov in Zuavov. Med njimi so bili tudi ranjenci, ki so jih pripeljali na dveh vozeh v taborišče. Večina ujetnikov je prispela naravnost z bojišča (Niuport-Dixmuiden). V pondeljek, dne 16., ob 9. je pripeljal poseben vlak 1000 Rusov, nekaj Francozov, Turkosov in več ranjencev. Dne 17. je zopet pripeljal poseben vlak 800 Francozov, med njimi dve ženi. Ženi nista v taborišču, marveč so ji oddali v civilne zapore, ker sta baje opravljali špionažo. Ta transport je prišel iz Lilla.

Sedaj je v taborišču 4100 vojnih ujetnikov, in sicer naslednja ljudstva: Fran-

Naravna prikazen današnjih dni je vojna. To čutimo vsi, ki poznamo razvoj.

Vojna seveda ni prijetna stvar. Vsi želimo, da bi se kmalu nehala, vsi želimo, da bi bili po vojni srečni zopet v družbi svojcev, da bi se izboljšale gospodarske razmere ter da bi zavlada po vsem svetu blagodejen mir, v katerem bi se razvijal človeški rod kulturno in gospodarsko v prid vsemu človeštvu enako.

Narodi so se sicer privadili vojni, zdi se jim, da treba zmagati, da mora vojna pereča vprašanja končno dognati.

Kljub temu se nam tuptam usiljuje zlasti ob novem letu, ko bi radi voščili svojcem, prijateljem in znancem srečno novo leto, iskrena želja, da bi imeli drage svojece med seboj.

A to ni mogoče. Vojni interes se ne more ozirati na želje posameznikov, marveč hoče s svojo doslednostjo in vztrajnostjo doseči, kar se je namenil in kar mu je od družbe usojeno.

Upamo pa, na uspehe upamo, in sicer na uspehe, ki bodo rodili plemenitejše sadove, uspehe, ki bodo koristili zlasti našim potomcem. To nas krepi v teh urah vojne katastrofe.

Bodočnost nam prinese lepša vremena, nam in vsem tistim, ki krvave zase in za nas.

Ali so nezgodne rente med vojno izplačljive?

Neverjetno se glasi to vprašanje in vendar je res, da je mnogo ljudi, ki prejema nezgodno rento poklicanih pod zastavo. Znan je slučaj, da je delavec zadobil pred nekaj leti hudo poškodbo na levi roki, pa opravlja vojno službo; porablja jo v rezervni pekarni na bojišču za lahka dela. Mož je odšel v vojno služ-

bo, ni pa ničesar ukrenil glede svoje rente. Ta slučaj pa ni sam: mnogo delavcev, ki so prejeli nezgodno rento, tudi ni ničesar ukrenilo glede nezgodne rente. Spodnjeavstrijsko namestništvo je izdalo glede tega vprašanja naslednjo odredbo, ki je pomembna za vse ponesrečence, ki prejema rento, ter so že v vojaški službi ali pa šele pojdejo.

Če je ponesrečenec, ki prejema nezgodno rento, poklican v vojaško službo, se sme renta odkazati za časa vojne tudi kakor drugi osebi, ki jo določi upravičenec do rente. Upravičenec do rente mora naznaniti to odredbo z lastnoročno podpisanim dopisom zavarovalnici, v katerem navede številko nezgode in folij, ter ime in natančen naslov dotične osebe, ki se ji naj renta izplača. Renta se potem toliko časa izplačuje dotični osebi, dokler ne izve zavod o smrti upravičenca do rente. Če upravičenec do rente ni ničesar ukrenil, se renta pridržuje toliko časa, da pride reklamacija. Če upravičenec sam reklamira in želi, da se renta izplača njemu, je ustreči tudi tej želji, če je dotičnik poslal potrdilo, da še živi. Če rente nihče ne reklamira (zahteva), jo zavod pridržuje in hrani ter obrestuje po pet odstotkov toliko časa, da se upravičenec do rente povrne. Shranjuje se renta ali pa nakaže svojcem šele tedaj, ko izve zavod o povrnitvi ali o smrti upravičenca. Dokler upravičenec do rente opravlja vojno službo, se mu tudi renta ne zniža in ne ustavi.

V interesu vseh nezgodnih upravičencev, ki bodo poklicani v vojaško službovanje, je, da pazijo na te odredbe zavodov in se ravna po njih. Oni upravičenci, ki so že v vojaški službi, morejo iz vsakokratnega bivališča pismeno poblastiti svojece, da prejema rento namesto njih. To je seveda težavnejše, ker večkrat ni mogoče obvestiti o tem upravičenca do rente. Kjer je mogoče obvestiti upravičenca, naj svojci zahtevajo od nje-

cozi, Belgijci, Angleži, Rusi, Turkusi, Zuavi, Indi, afriški jezdec in senegalski zamorci, razen teh pa je tudi mnogo civilnih ujetnikov.

Dalje je prišlo semkaj okolo 200 beguncev iz Izhodne Prusije z vsem imetkom; ti prebivajo v mestni telovadnici. Može, žene in otroci so nudili sliko gorja. Človeku srce groze zatrepeče, če vidi te obžalovanja vredne ljudi, ki so bežali pred Rusi z malim imetkom, kar so ga mogli vzeti v naglici s seboj.

Slučica. (Königsberger Hartungsche Zeitung.) Do prvih hišic vasi E. so dospeli obstranske patrulje, dočim je bila glavna armada že daleč spredaj. Posamezen jezdec se približa kočarju Gr. ter pride tudi v stanovanje. Gospodar se je skrnil. Rus zahteva kruha od žene, ki je bila sama navzoča. Žena prinese kruh ter ga postavi predenj na mizo.

Prav hoče ruski vojak namazati kruh s sirovim maslom, ki mu ga je žena obenem ponudila, ko vstopi na grozo matere domač otrok v sobo. Strmi v Rusa, on se smehlja. Nič se ne zgodi. Kar vsto-

pi drugi — tretji, četrti in peti otrok. Potem pride še šesti — sedmi in osmi otrok v sobo. Vojak odloži kruh. Ozira se zdaj po materi zdaj po otrocih, potem po kruhu in sirovem maslu! Zdi se, da je ganjen! Solze mu zaikre v obeh. Morda misli na svojo rodovino.

Naenkrat vstane, odrine kruh, sirovo maslo in nož, se ozre še enkrat s solznim očesom po številni rodovini in odide, ne da bi kaj rekel. Od tu je šel k veliki sosadni hiši vodeč svojega konja ob uzdi.

Ujet kolega. V dunajskem »Neuer W. Tagblatt« pripoveduje Pavel Busson o zabavici, ki jo je imel štajerski črnovojnik z bradatim vjetim ruskim vojakom. Ta je našemu črnovojniku zlasti ugajal. Za tolmača je bil židovski vojak v ruski uniformi; razvil se je pa naslednji pogovor: Štajerec: »Vprašaj ga, če ima otroke!« Tolmač: »Dva, pravi, da ima.« Štajerec: »In ali je čevljar!« Tolmač: »Da, čevljar je. Dovolite, na čem poznate to?« Štajerec: »Na palcu. In ali je kaj lačen?« Tolmač: »Lačen, gospod — vsi smo lač-

ga, da jim pošlje pooblastilo. V pooblastilu je navesti tudi število nezgode, ki je navedeno na odloku nezgodne zavarovalnice.

Preskrba s surovinami.

Po »Neue Freie Presse« 12. t. m.:

V četrtek dne 10. t. m. je pod predsedstvom podpredsednika Oskarja Heintschla razpravljala industrijski klub o preskrbi surovin za industrijo v vojnih časih. Poročevalec Artur Kuffler je izvajal: Ozemlje za preskrbo surovin je tako obsežno, da se moramo omejiti predvsem na tiste surovine, ki jih dobimo iz inozemstva. Preskrba s surovinami doma se izvaja popolnoma drugače glede na splošen vojni položaj, na razpoložljive delavske sile, transport, na sredstva itd. Za našo monarhijo je pa preskrba s surovinami tem večjega pomena, ker smo deloma glede na našo zemljepisno lego in glede na uživiljene trgovske navade dolgo časa zane-marjali domače pristanišče. Uvozno pristanišče tvori največkrat tudi trg in zaloge. Navezani smo bili zato na posredovanje nemškega trga. Prepovedi izvoza in prevoza, ki so jih večinoma vse evropske dežele ob izbruhu vojne izdale, so nam bolj in bolj zapirale navadne, tudi prijateljske trge. Navezani smo bili na zaloge, s katerimi smo razpolagali v domačih tvornicah. Najboljše smo bili preskrbljeni s predmeti, ki smo jih v mirnih časih nabavljali v Trstu, n. pr. riž, kava, izhodno-indijski bombaž. Najzanesljivejša preskrba s surovinami v vojnih časih je tista, ki se že v miru izvede.

Sedanja vojna se v nasprotju s prejšnjimi vojnami vodi ne le vojaško, marveč v veliki meri tudi gospodarsko. Anglija je od prvega dne vojne svoje stališče kot pomorska velesila brezobzirno izrabila in je omejila tudi trgovino nevtralnih držav ne glede na mednarodne dogovore. Samolastno je razširila dosedanje sezname o tihotapskem blagu in je proglasila kot vojno tihotapstvo skoraj vse stvari, ki se prevažajo po morju. Pritiska tudi na nevtralne države, da iz njih kolonij uvažanega blaga ne smejo rabiti drugod kakor doma. Ne smemo se torej čuditi, če nevtralne države tudi pod pritiskom Anglije omejujejo izvoz.

Prezreti se nadalje ne sme, da je vojska odpravila dozdej običajne trgov-

ske navade. Amerika bi zdaj strašno rada razpečala bombaž.

Dr. Friderik Kermirski je nato označil stališče Anglije kot vojujoče in Amerike kot nevtralne države. Sedanja vojna nas uči, da moramo svoje narodno gospodarstvo tako urediti, da se lahko vedno zanašamo na svoje lastne sile.

Bolniške blagajne in pravice vpoklicanih članov.

Nekatere bolniške blagajne, ki so osnovane v zmislu bolniškozavarovalnega zakona, so dvomile, jeli ostanejo pravice onih članov bolniških blagajen pravomočne, ki so poklicani v aktivno vojaško službo, ali ne.

Zaraditega je naprosila neka politiška deželna oblast ministrstvo za notranje zadeve, da bi izdalo glede tega vprašanja navodilo nadzornim oblastem. Ministrstvo je nato — ne glede na kompetenco blagajniških razsodišč, ki jim izključno gre v zmislu § 41. bol. zav. zak. v konkretnih spornih slučajih — izdalo naslednja navodila.

Uvažuje, da ima bolniškozavarovalni zakon očitno skrbeti le za obolele osebe, ki se nahajajo v kakem (civilnopravnem) delovnem ali mezdnem razmerju, ter da skrbe za osebe, ki so bile klicane v vojaško službo in tam obole ali jih zadene smrt, posebne zakonito ugotovljene ustanovitve, je ministrstvo mnenja, da članom v zmislu bolniškozavarovalnega zakona osnovanih blagajen, čim nastopijo aktivno vojno službo (prezenčno službo, orožno vajo, vojno službovanje itd.), dokler so v taki službi ter v njej obole (so ranjeni) ali jih doleti smrt, ne gre nikakršna podpora, ter tudi ne njih svojcem iz sredstev blagajen, ki so osnovane v zmislu bolniškozavarovalnega zakona.

V slučaju pa, če je v vojaško službo vpoklicani bil odpuščen še pred potekom šestih tednov — odkar ni več v službi, ki ga veže zavarovanju — iz aktivne vojaške službe (na dopust), meni imenovano ministrstvo, da ima član v zmislu § 13., št. 3 bolniškozavarovalnega zakona, pravico zahtevati od bolniške blagajne bolniško podporo, če se prične bolezen preden mine šest tednov, in sicer za vso podporno dobo, kakršna je določena v pravilih; isto velja tudi za slučaj smrti. Prav tako bi morale blagajne plačati pogrebni-

no za vse one iz vojaške službe odpuščne člane, ki umrjejo, preden poteče šest tednov po izstopu iz zavarovanju povrženega dela (in sicer ne glede na vzrok smrti). Za bolnike, ki obole v aktivni vojaški službi, pa torej blagajne niso dolžne skrbeti.

Najvišje cene moki.

Vlada je v zmislu skupnih dogovorov z Ogrri določila za žito in moko najvišje cene. Deželnim vladam pa prepušča določati najvišje cene za njih okolišča. Kakor poročajo listi, so deželne vlade določile naslednje cene žitu in fini moki.

	pšenica	fina moka za pecivo
	za 100 kg	
Nižja Avstrija	K 40·50	K 67·85
Gornja Avstrija	« 42·—	« 70·35
Solnograško	« 42·50	« 71·19
Štajersko	« 41·50	« 69·50
Koroško	« 41·50	« 69·50
Kranjsko	« 41·50	« 69·50
Tirolsko	« 44·—	« 73·70
Predarlško	« 43·20	« 72·35
Dalmacija	« 44·—	« 73·70
Češko	« 42·—	« 70·35
Moravsko	« 41·50	« 69·50
Šlesko	« 42·—	« 70·35
Budimpešta	« 41·—	« 68·68

Pričetek poslovanja nezgodne zavarovalnice za rudarje.

Državni zakonik z dne 15. decembra objavlja pod št. 341 naslednjo odredbo:

Odredba ministra za notranje stvari sporazumno z ministrom za javna dela z dne 4. decembra 1914 glede pričetka poslovanja nezgodne zavarovalnice za rudarje.

V zmislu § 19., odstavek 2, cesarske naredbe z dne 7. aprila 1914, drž. zak. št. 80, glede nezgodne zavarovalnice za rudarje se odreja, da prične s to cesarsko odredbo urejena zavarovalnica poslovati dne 1. januarja 1915.

Heinold, m. p.

Trnka, m. p.

V prejšnji številki »Delavca« smo bili navedli sedeže razsodiščem, ki so bila ustanovljena, da poravnavajo nastale spo-

ni. Črnovojnik izvleče nato kos papirja, v katerem je bilo nekoliko krakovske klobase ter jo da ujetnikom, dasi mu je bilo dragoceno imetje, in več nego tri četrtine pravkar prejetega kruha. Hoteč se utegniti zahvaljevanju se je obrnil proč in godrnjal samozavestno pred seboj: »Dva otroka ima in pa čevljar je tudi!«

*

Večer v Calaisu. Sven Elvestad, so-trudnik danskega lista »Politiken«, živahno opisuje potovanje iz Londona v Calais. Že v svetovnem mestu Londonu se danes tujec ne more otresti občutka, da zbuja nezaupanje, čim pa stopi na parnik, da bi se prepeljal preko Rokavovega kanala, se mu zdi, da ga obdaja kar ledenomrzla atmosfera nezaupnosti.

Komaj se je jel Danec zabavati s sopotnikom, švedskim pisateljem, pa se je že zdelo obema severnikoma, da ju venomer opazujejo. Vedno je bil zopet kdo v njih bližini, največkrat neki francoski častnik, ki je navidez sicer malomarno gledal po sivi vodi v kanalu, a se večkrat ozrl s sovražno nezaupnostjo na potnika.

Na ladji je bilo na stotine mladih Belgijcev, ki so ubežali na Angleško, pa so sedaj hiteli zopet pod zastave svoje vojske, bolniške sestre, francoski vojaki. Mnogo jih je bilo med njimi izmučenih, bilo je tudi nekaj pijanih. Tupatam so zapeli nekaj kitic marsaljeze. Francoski častniki so mrzlo ogledovali in ocenjevali Belgijce. »V teh pogledih ni bilo pravega sočutja, niti priznanja za to, da se mladi na brez domovine zopet vrača na vojno — samo opazovanje.« In Danec je najgloblje občutil, kako huda je bila usoda teh Belgijcev, ki tudi v najugodnejem primiru ne morejo doseči nič več nego nekako »neusmiljeno usmiljenje«.

Megleni, na dež se pripravljajoči, žalostni novemberski dan je že domala izginil, ko je ladja pristala v slabo razsvetljenem pristanišču Calais. Vse pristaniško okrožje je strogo zaprto in samo stražeče vojake vidiva, ki se jim bliskajo bajoneti. Ladja vozi počasi mimo vrste velikih ladij z močno razsvetljenimi okni. Ladje za ranjence, da se okna z rdečimi križi daleč vidijo! Po mračnih cestah pohajajo tropi

radovednežev. Slikovite postave Indov ali Afrikancev; potem prikoraka po trgu žvižgajoč in pojoč oddelek škotskih planincev v svojih groteskih rošah in od druge strani prihaja z zamolkim korakom bataljon Francozov že v temi. Na ramah nosijo lopate; kopali so strelske jarke.

Nepretrgoma odhajajo vlaki iz Calaisa na fronto. S fronte dovažajo predvsem ranjence. Naenkrat zagledava dolgo vrsto ambulančnih voz, čujeva neusmiljeno rjovenje druhali, klici: »Les Boches! Les Boches!« Ranjeni nemški vojni ujetniki so. Tam leži nekdo na strehi voza, poleg njega sedi francoski reševalec, podpira njegovo glavo in ga začudeno ogleduje. Ko čuje ranjenec kričanje druhali, se mu lice nasmehlja, potem obledi kot prt in zapre oči. In danski poročevalec ne more, da ne bi priznaval, kako naenkrat se je zbudilo v njem sorodstveno sočustvovanje s tujim Nemcem. Morda je prišel daleč s severnega obrežja, in »jezilo ga je, da je videl premaganega...«

re pri nezgodni zavarovalnici za rudarje. O uvedbi nezgodnega zavarovanja za rudarje pa je poročal že spomladi »Rudar«.

ki so ga prejeli preje rudarji obligatorično kot unijsko glasilo. Teh se namreč ta ustanova tiče.

Za vdove in sirote v vojni padlih idrijskih rudarjev.

V zmislu § 43. pravil bratovske skladnice pri idrijskem rudniku ni upravičena nobena vdova ali drugi svojci v vojni padlih rudarjev do provizije, marveč samo do nekakšne malenkostne odpravnine. Odbor bratovske skladnice in rudarske zadruga je bil primoran zaradi tega uporabiti vse postavne pomočke, da se ta opravičena skrb rodovin vpoklicanih mož in očetov ublaži in doseže v slučaju

smrti reditelja izdatneja pomoč.

Koliko se je v tej zadevi dosseglo, nam pove naslednji razglas:

Razglas.

Preskrbninski prejemki svojcev v vojni padlih oseb izmed moštva.

(Sestavljen v zmislu zakonov z dne 27. aprila 1887, drž. zak. št. 41, in z dne 19. marca 1907, drž. zak. št. 86.)

Pokojnine vdov in prispevki za vzgojo otrok.

Letna pokojnina vdove po	Vdove brez otrok	Vdove z								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
		otroki								
	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
prostaku (infanteristu) ali enakih osebah	108	156	204	252	300	348	396	440	492	540
poddesetniku (Gefreiter)	144	192	240	288	336	384	432	480	528	540
desetniku (Korporal)	180	228	276	324	372	420	468	516	540	—
četovodji (Zugsführer)	216	264	312	360	408	456	504	540	—	—
naredniku (Feldwebel)	270	318	366	414	462	510	540	—	—	—

Maksimum (največ) 540 kron.

Vdove, ki so za pridobitno popolnoma nezmožne in brez sredstev dobe za čas tega razmerja vrhutega še letni prispevek v znesku 96 kron.

Če se vdova zopet omoži, dobi odpravnino v znesku enoletne pokojnine.

Prispevki za vzgojo grede otrokom le toliko časa, dokler ne dosežejo normalno starost, to je moške sirote 16. leta, a ženske sirote pa 14. leta.

Popolnim sirotam (namreč brez obeh staršev) in onim otrokom, ki se jih smatra kot popolne sirote, v kolikor niso preskrbljene in v kolikor še niso dosegle normalno starost, gre vzgojina v znesku 72 kron na leto; vendar pa prispevki za vzgojo ne smejo presežati zneska 360 K.

V svrhu nadaljevanja študij se sirotam, če se izkažejo s primernimi uspehi, vzgojina lahko plačuje tako dolgo, da končajo svoje študije, vendar pa imajo take sirote pravico do vzgojine le do 24. leta starosti.

C. kr. rudniško ravnateljstvo.

Idrija, dne 17. septembra 1914.

Predstojnik:

Billek, c. kr. dvorni svetnik.

Poleg te svoje akcije dela odbor tudi na to, da se pravila bratovske skladnice čimpreje spremenijo v tem zmislu.

Egipet pod angleškim protektoratom.

Kakor znano je bil Egipet doslej pod turškimi protektoratom. Ker se dosedanjemu egiptovski vladar ni hotel pokoriti angleškemu komandu, so se pričela nasprotja, ki so končala s tem, da je Turčija napovedala Angliji vojno. Sedaj je Anglija proglasila svoj protektorat nad Egiptom ter poskusila tudi to deželo dobiti v svoje krepplje. Pravzaprav se je Egipet tudi doslej že nahajal pod angleško nadvlado. Na papirju je bil Egipet sicer pod turško vlado, faktično pa so bili Angleži vladarji. Angleška sovlada v Egiptu je izhajala iz okupacije l. 1882.

Pod protektoratom v strogem pravnem smislu nam je razumeti le zaščitništvo ene države nad drugo, ne da bi zaščitništvo tangiralo suverenost, torej mednarodnopravno neodvisnost varovanca.

Proklamacija protektorata bi torej pravzaprav pomenila osvoboditev Egipta izpod turške nadvlade. Ali vsakdo ve, da Angležem ne gre za osvobodilno nalogo, marveč da hočejo podjarmiti tudi Egipet v svoje sebične namene. Sicer postavijo Angleži v Egiptu novega kediva ali sultana. Od izida svetovne vojne je odvisna seveda tudi bodočnost Egipta. Za sedaj se pripravljajo Turki in Angleži na odločilne bitke v Egiptu.

Ruska pohlepnost.

Centralni evropski državi Avstro-Ogrska in Nemčija vojujeta v sedanjih vojni proti dvema največjim državam, ki ji je kdaj svet poznal. Niti svetovna država Aleksandra Velikega, ne rimsko cesarstvo, ne država Karla Velikega in ne Karla V. ni imela tolike obsežnosti, ki jo imata danes vsaka zase Rusija ali Anglija. Angleška svetovna država je vrhutega še za tretjino večja nego Rusija glede obsežnosti zemlje. Ozemlje Anglije je povprečno v prekomorskih kolonijah in razmeroma le majhen del se ga nahaja v evropskem teritoriju, dočim tvori rusko veledržavo ogromno nerazkosano ozemlje. Seveda je tudi ta država vzrasla potom pridobitev. Kako se je razvijala ruska država nam prav interesantno pojasnjuje v »Umschau« dr. Ernst Schulze v številkah.

Okolo leta 1500. je bila tedanja Velika kneževina Moskovska kontinentalna (celinska) država in ni bila posebno velika; mejila je samo pri Novgorodu na Belo morje. Ozemlje carstva je obsežalo potem ob smrti carja Ivana III. (l. 1505.) 2,300.000 kvadratnih kilometrov, ob smrti carja Petra (1725) že 15,500.000, ob smrti carja Aleksandra I. (1825) 20,200.000 in sedaj (1914) obseza 23,300.000 kvadratnih kilometrov.

Celotno površje te veledržave se je torej v štirih stoletjih podsetorilo. Samo

v dobi od 1825. pa do 1890., ko se je Rusija najhitreje večala, je pridobila povprečno na leto 55.000 kvadratnih kilometrov nove zemlje, to je več nego petkratno ozemlje Kranjske! Vrhutega pa je Rusija prodala v tej dobi tudi Aljasko, ki so jo kupile leta 1867. Zedinjene države ameriške za 7,200.000 dolarjev. Ta dežela sama meri 1,400.000 kvadratnih kilometrov. Resnična pridobitev ozemlja je torej še toliko večja nego jo izkazujejo gorenja števila. V tem stoletju je naglo razširjanje ruske države ponehalo, in sicer zaradi tega ker je bilo mogoče osvojati novo zemljo le daleč od središča države. V poslednjih petindvajsetih letih, odkar je Rusija pridobila zadnje pokrajine v srednji Aziji, si ni prisvojila nobene dežele več. Če bi sedanja vojna iztekla ugodno za Rusijo, bi se stvar takoj spremenila in bi se Rusija najbrže zopet povečala na škodo Turčije in morda tudi Avstro-Ogrske in Nemčije. Omenimo samo še, da se je prebivalstvo Rusije od leta 1772. do 1908. pomnožilo od 14 milijonov na 155 milijonov.

Gospodarstvo.

Pridelek premoga in železa v Avstriji leta 1913.

Iz nedavno objavljene statistike rudništva v Avstriji za leto 1913. je razvidno, da se je produkcija premoga v poročilnem letu precej dobro razvijala.

Pridelek kamnitega premoga je v letu 1913. znašal 164,600.000 meterskih centov.

Ako upoštevamo, da je množina pridelanega kamnitega premoga leta 1912. znašala 158,000.000 meterskih centov, je produkcija leta 1913. jako napredovala. Razlika znaša 6,600.000 met. centov.

Istotako je v letu 1913. poskočila produkcija rjavega premoga napram letu 1912., in sicer za 11 milijonov met. cent.

V nastopnem navajamo o pridelku premoga in železa kakor tudi o produkciji briket v letu 1913. nekatere podrobne podatke.

Kamniti premog.

Število jam, v katerih se je v Avstriji v letu 1913. kopal kamniti premog, je bilo 301, in je bilo v njih uposlenih 71.015 delavcev.

Pridelek kamnitega premoga je natančno navedeno znašal 164,598.889 met. centov. Njegova vrednost je znašala kron 172,334.415. Povprečna vrednost posameznemu meterskemu centu je znašala K 1.047. Od celotne produkcije kamnitega premoga se je v državnih podjetjih pridelalo 1,709.642 met. centov.

V odstotkih se je od celotne množine kamnitega premoga pridelalo v posameznih deželah:

	1913.	1912.
V Šleziji	46.14	44.65
Na Češkem	26.75	27.86
Na Moravskem	13.82	13.98
V Galiciji	11.97	11.09
V Dolenji Avstriji	1.32	1.42

V 16 tovarnah za koks, v katerih je bilo uposlenih 4490 delavcev, so iz 35,478.314 met. centov kamnitega premoga napravili 25,617.784 meterskih centov koka. Vrednost pridelanemu koku je bila 47,800.000 kron. Povprečna cena posameznemu meterskemu centu koka je znašala 1 krono 86 in 58 desetink vin.

Briket iz kamnitega premoga so tekom leta 1913. napravili 1,961.409 meterskih centov in je znašala njih vrednost 2,994.816 kron.

Razentega so v tovarnah za koks še napravili:

	meterskih centov	vrednost v kronah
amonijakove vode	4.594	5.513
amonijakovega sulfata	320.764	9.499.437
smole	923.955	2.666.796
olja iz nafte in naftalina	3.297	17.310
surovega benzola	98.525	1.198.426
benzolove smole	1.593	5.175

Skupaj 1.352.728 13.392.657

Iz 37.297.916 meterskih centov kamnitega premoga v vrednosti K 39.050.918 so v letu 1913. napravili:

	v meterskih centih	vrednost v kronah
koksa	25.617.784	47.800.000
briket	1.961.409	2.994.816
drugih izdelkov	1.352.728	13.392.657

Skupaj 28.931.921 64.187.473

(Dalje prih.)

Svetovna vojna.

Na južnem bojišču se je izvršila v vojnem poveljstvu sprememba. Prejšnji poveljnik Potiorek je bil upokojen. Za poveljnika vojske na jugu je pa bil imenovan nadvojvoda Evgen.

Na vojnem prizorišču še vedno traja mir. Izvzemši neznatne obmejne dele Bosne in Hercegovine in južne Dalmacije je ozemlje naše monarhije prosto sovražnika. Ozki pas Spič-Budva so zasedli Črnogorci že ob pričetku vojne.

Črnogorski napadi na Boko kotorsko so se popolnoma izjalovili. Ravnotako neuspešno je, kakor znano, poteklo ponovno obstreljevanje posameznih obrežnih zgradb, ki so je podvzeli oddelki fran. brodovja. Vojna luka je torej trdno v naših rokah. Vzhodno od Trebinja se nahajajo manjši črnogorski oddelki na hercegovinskem obmejnem ozemlju. Končno stoje vzhodno od drinske črte Foča-Višegrad srbske sile, ki se od ondi tudi začasa naše ofenzive niso bile umaknile. Trdnjava Bileča je 24. decembra odbila slaboten črnogorski napad.

*

Na francoskem bojišču se je vršil srdit napad s francoske strani proti Nemcem. Dne 18. decembra so Francozi in Angleži pričeli z ofenzivo na celi črti. Ta velika ofenziva se je končala že po desetih dneh, in sicer za zaveznike neugodno. Nemci so povsod odbili napade, na mnogih točkah pa celo napredovali. Nemci so baje prepeljali močne čete z izhoda na zahod. Če razmotrivo potek tega velikega boja, moramo konstatirati, da je bil glavni sunek proti Nemcem izveden pri Chalons sur Marne. Če bi se Francozom posrečilo tu prodreti, bi bila izhodna in zahodna skupina nemške armade na Francoskem medsebojno odrezani, obe skupini bi prišli v zelo nevaren položaj in vse važne železniške proge za hrbtom nemške armade ob Aisi bi Francozi ogrožali. Na Flanderskem ni bilo bojev in tudi angleške ladje so popolnoma brezuspešno obstreljevale obrežje.

*

Na ruskem bojišču je trajal ljut boj tudi o božičnih praznikih. Zelo važno je poročilo o bojih v Galiciji. Medtem, ko se naš položaj ob spodnjem Dunajcu ni izpremenil, je imela silna ruska ofenziva uspeh, da so Rusi zopet prišli v posest kotlin pri Krosnem in Jaslem. Dne 17. decembra so bili Rusi vrženi iz svojih postojank na črti Krosno-Zakliczyn. Dne 20. decembra so se vršili hudi boji na fronti Krosno-Tuchow, naslednji dan so Rusi prešli v ofenzivo. Dne 21. decembra

je poročal generalni štab, da so se Rusi v Galiciji z zelo močnimi silami zopet postavili v boj. Na sveti večer in v sveti noči so Rusi s svojimi silnimi napadi prisilili naše čete, da so se nekoliko umaknile. Nasprotno so pa naši zavzeli prelaz Uszok. V zahodni Galiciji je prodrlo naše desno krilo do Liska. Rusom se je pa posrečilo, da so zopet osvojili kotlino pri Krosnu in Jaslu. Lisko je od Przemysla oddaljeno le 40 do 50 kilometrov. Prej so se naši vojskovali v smeri od zahoda proti izhodu, zdaj se vojskujejo tudi v smeri od juga proti severu; oklepajo rusko črto in se od juga približujejo ozemlju trdnjave Przemysl. Na severnem Poljskem so Nemci napredovali. Nemške čete stoje sedaj na desnem bregu Zbure, nekaj kilometrov južno od Sohačeva. V posesti imajo prehode čez reko Pisia (desni dotok Bzure) in bodo najbrže bombardirali Sohačev. Prednje nemške čete so le še 40 km oddaljene od Varšave.

Domači pregled.

Iz seje občinskega sveta ljubljanskega. V sredo dne 23. decembra se je vršila zadnja lanska občinska seja ljubljanska, na kateri je bil sprejet polletni proračun 1915 za mesto Ljubljano. Pomembno pri tem proračunu je, da so se povišale občinske doklade na direktne davke od 35 na 50 odstotkov. Proračunske debate in glasovanja se nista udeleževala ne klub S. L. S. in ne nemški klub. Občinski svetnik Lilleg je protestiral proti obremenjenju konsumentov, občinski svetnik Pammer pa je trdil, da se z novo doklado preveč obremenjuje realna posest. Občinski svetnik Mlinar je izjavil, da je vsekakor proti načinu predpisovanja novih bremen, ker progresivno obremenjujejo siromašne sloje boljbolj ter da se v sedanjih razmerah ne bo spuščalo v nadaljno presojanje proračuna. Ker v proračunu ni bilo postavke za podpore brezposelnih delavcev, je dalje predlagal in utemeljeval predlog: »1. V proračun prvega polletja 1915 naj se postavi znesek 2500 K za podpiranje brezposelnih delavcev potem delavskih organizacij v zmislu regulativa, ki ga je sklenil občinski svet dne 10. februarja 1914. 2. V letu 1914. v ta namen dovoljeni kredit, v kolikor še ni izčrpan, se ima uporabiti v podpiranje brezposelnih delavcev v letu 1915 v zmislu obstoječega regulativa.« Poročevalec podžupan dr. Triller in župan dr. Tavčar sta proračun zagovarjala in je zlasti župan naglašal, da mu primanjkljaja ni mogoče drugače pokriti, ter omenjal razna avstrijska mesta, ki imajo večinoma višje doklade nego 50 odstotkov. Proračun je bil nato z večino glasov sprejet in z njim tudi predlog občinskega svetnika Mlinarja s tem, da se je dovolil poseben kredit do zneska 6000 K.

Pogrebe bodo v Ljubljani komunalizirali. Najprej je mestna uprava kupila pogrebni zavod g. Doberleta za 100.000 kron, sedaj pa odkupi še večji pogrebni zavod g. Turka za 250.000 kron. Razen še nekega manjšega pogrebnega zavoda v Spodnji Šiški v Ljubljani ni več. Občina bo torej sama oskrbovala vse nadaljne pogrebe v svoji režiji. Glede nakupa Turkovega pogrebnega zavoda trde nekateri občinski svetovalci, da je gori označena kupna cena pretirana. Čim se izvede komunalizacija pogrebov, uvede občina tudi pogrebno zavarovanje.

Poziv črnovojnikom. Vsi črnovojniki, ki so bili pri pregledovanju od 16. novembra do 31. decembra 1914 spoznani za orožje sposobni, in sicer letniki 1887, 1888, 1889 in 1890, morajo v vojaško službo, v kolikor že niso bili pozvani v to službo ali pa če so te službe iz ozirov na javno slu-

žbo ali korist za določen ali nedoločen čas oproščeni, in se morajo 16. januarja 1915 zglasiti pri v črnovojniških legitimacijskih listih označenem c. in kr. nadomestnem domobranskem okrajnem poveljstvu. Za tiste črnovojnike letnikov 1887, 1888, 1889 in 1890, ki so zaradi boleznih šele za poznejši termin vpoklicani, velja termin, ki je napisan na njihovem črnovojniškem legitimacijskem listku. Pri naknadnem pregledovanju po 16. januarju 1915 za sposobne spoznani črnovojniki omenjenih letnikov morajo 48 ur po pregledovanju odriniti v službo. V interesu vsakega vpoklicanega črnovojnika je, da vzame seboj par trdnih čevljev, gorko volneno spodnje oblačilo, gorko obleko, volnene nogavice, čepice proti snegu, zapestnike, gorke rokavice, gorko odejo in nahrbtnik, vsekakor pa jedilno orodje in posodo, če ima vse to. V slučaju, da bo ta oprema uporabljiva za vojaško službo, se povrne v denarju, kolikor je vredna. Priporoča se tudi, da vsak vzame s seboj jedil za tri dni. Črnovojniški legitimacijski listek opravičuje do proste vožnje po železnici in ga je treba pred nastopom vožnje pokazati pri osebni blagajni. — Kdor se ne bo odzval temu pozivu, bo strogo kaznovan po zakonu z dne 28. junija 1890, drž. zak. št. 137.

Opomin z bojišča. Strokovni list zveze pivovarniških delavcev in mlinarjev, objavlja opomin z bojišča, v katerem odgovarja na žalostno poročilo, da posamezni člani izstopajo iz strokovne organizacije. »Kaj daje povod nezvestim tovarišem«, pravi vojak, »da ne plačujejo več svojih prispevkov. Ali morda zato, ker jim ni treba dan na dan vztrajati na cesti ter spat v svišlih? O ne, to ni prav verjetno. Zakaj taki »junaki«, ki svoje tovariše zapuste v najhujši bedi doma, tudi nimajo poguma tvezati svoje življenje za domovino. Plačevanje posebnih prispevkov za organizacijo, to jim je pa že kar deveta briga. Ali so ti tovariši popolnoma slepi? Ali ne vedo, da moramo mi, ki smo na bojišču, tisočkrat več žrtvovati? Svoje življenje, srečo svojih rodov, vse je v rokah usode, in vrhutega dan na dan mučna skrb: Kaj je z našimi ubogimi otroki? In potem, ne glede na nas: Ali ni vojna tuptam povzročila veliko brezposelnost naših tovarišev, katere vzdrževati ima organizacija dolžnost? Da, tovariši, z bojišča vam kliče: Ostanite zvesti svoji strokovni organizaciji in izpopolnjujte jo!«

Perilo se bo podražilo. Zveza avstrijskih tvornic perila naznanja, da je vsled podražitve surovin prisiljena s 1. januarjem 1915 primerno zvišati cene za vse vrste moškega perila (ovratnike, manšete, srajce itd.)

† Dr. Štverák! Umrl je v Idriji mož, za katerim joče cela Idrija. Ni ga imel sovražnika; vsak ga je ljubil in spoštoval. Malo je takih mož! Dr. Štverák je bil rodom Čeh. V Idriji je bival dolgo vrsto let kot c. kr. rudniški zdravnik. Poznal je vse rudarje, otroke, žene — vedel je že od daleč: kaj je treba temu, kaj onemu. Za vsakega je imel čas, dolgo besedo in pa še marsikaj, o čemur ni levica vedela, kar je desnica storila. Delavstvu je bil resničen prijatelj, razumel je njegove težnje in zato je pomagal povsod, kjer je le mogel. — Dr. Štverák je umrl na posledicah mrtvouda. Bil je velike rasti, vesele nravi in odločnih duševnih lastnostij. Izboren zdravnik, mož značaj. Slava njegovemu spominu!!

Naknadno prebiranje črnovojnikov, ki so zamudili prebiranje in so rojeni v letih 1878. do 1890., se vrši dne 20. in 21. januarja v Ljubljani, in sicer dne 20. januarja za politične okraje: Ljubljana (mesto), Ljubljana (okolica), Litija, Kamnik, Kranj; dne 21. januarja za politične okra-

je: Radovljica, Kočevje, Črnomelj, Rudolfovo, Krško. Za politične okraje Logatec in Postojna se vrši pregledovanje dne 15. in 30. januarja na Opčinah, Črnovojnikom, ki so zamudili prebiranje, se je takoj zglasiti pri svojih županstvih, v Ljubljani bivajočim črnovojnikom v mestnem vojaškem uradu v Mestnem domu z izkazili o domovinstvu.

Koliko časa imajo svojci vpoklicanih pravico do podpore za preskrbo. Svojci vpoklicanih dobivajo podporo za preskrbo (če so drugi zakoniti pogoji dani) ves čas, dokler je vpoklicani zaradi odhoda k vojakom zadržani izvrševati svoj poklic, torej od dneva, ko odrine v vojaško službo in zapusti svoje redno bivališče, pa do vrnitve. Za slučaj, da vpoklicani dezertira ali je sodnijsko obsojen v težek zapor ali še na hujšo kaznen, preneha pravica do podpore z dnem, ko je vpoklicani dezertiral, ali ko je postala obsodba pravomočna. Ako je vpoklicani v kakem boju ubit ali če se ga po kaki bitki pogreša, ali če umrje zaradi poškodbe, ki jo je dobil v vojaški službi, ali vsled bolezni, preden je bil odpuščen iz vojaške službe, pristojna podpora svojcem še nadaljnjih šest mesecev od dneva smrti ali pogrešanja. Za svoje vojnih prostovoljcev veljajo glede preskrbe iste določbe, kakor za svoje onih, ki so bili uradno poklicani.

Najvišje ceno petroleju, ki jo je bila deželna vlada za Kranjsko določila, je ista oblast zaradi povišanih cen v trgovini na debelo dne 26. decembra zopet razveljavila. Obenem je kranjska deželna vlada določila najvišje cene za jajca, in sicer za jajce po 12 vinarjev; namiznemu krompirju pa je določila ceno 13 v za kilogram. Najvišje cene tema dvema živiloma veljajo za celo Kranjsko.

Umrli so v Ljubljani od 22. dec. do 28. decembra. Fagodari Jan, pešec 31. pešpolka. Istvan Hajdu, pešec 101. pešpolka. Franc Maun, črnovojnik 74. pešp. Franc Švara, pešec 22. pešpolka. Anton Novak, sanitetni vojak. Jožef Farkas, pešec 25. pešpolka. Ana Frklavc, hči polzemljaka v Elizabetni bolnici. Terezija Povž, žena kajžarja, 64 let. Janez Oven polgruntar, 46 let. Marija Čik, trgovka in posestnica, 64 let stara. Mestni trg 9. Vida Natlačan, soproga odvetniškega konceptista, 22 let v Elizabetišču. Pavla Ulman, strežnica, 43 let, v hiralnici. Marija Gorše, žena mizarja, 66 let, Trnovske ulice 5. Aton Perger, zasebnik, 80 let, Komeskega ulica 14. Jedert Gorjup, vdova, 78 let, Kongresni trg 4. Josipina Gnezda, posestnica in hotelirka, 80 let, Dunajska cesta 2. Ana Abulnar, zasebnica, 64 let, Bleiweisova cesta 18. Heda Orehek, soproga privat. uradnika, 23 let, Mar. Ter. cesta št. 11. Stanislav Eržen, sin, 6 mesecev, Elizabetna otroška bolnica. Valentin Knaflič, 29 let. Marija Košak, delavka, 85 let. Marija Vidnil, tov. delavka, 42 let in Jožef Stine, ubožec, 39 let, vsi v hiralnici. Fr. Kastelic, bivši čevljar, 46 let, v dež. bolnici. Magdalena Mehle, žena sklad. delavca 43 let, Martinova cesta 22. Bogoslav Fritscher, pešec 17. pešpolka. Franc Zupan, pešec, dom. pešpolka 27. Peter Csiksz, pešec 27. pešpolka. Jožef Kramar pešec domobran. pešpolka 27.

Predilnica v Ljubljani je popolnoma ustavljena in je zaradi tega mnogo predilniških delavk brez dela. Tem brezposelnim delavkam je c. kr. deželna vlada za Kranjsko sedaj začasno nakazala brezplačno opoldansko hrano v ljubljanski ljudski kuhinji.

Ujela je državna policija v Ljubljani dne 22. decembra nekega Maria, ki je s pomočjo treh vojakov 97. pešpolka Mariji Kogojevi na Florjanski cesti ukradel 700 kron iz kovčega, v katerega je bil vlomil.

Policija je dognala, da je Mario, ki ima očitno nekoliko predolge prste, tudi v zvezi s tatvino pri Sokliču v Konjušni ul., o kateri smo že poročali. Razume se, da je policija vzela Maria v svoje okrilje, a tudi oni trije vojaki so prišli tja, kamor spadajo.

Pretečni teden so v Ljubljani dali pod ključ že večkrat kaznovano Katarino Jereb, doma od Tolmina na Goriškem. Svoječasno je Jereb prosila posestnico Uršulo Mohar v Vodicaх za prenočišče. Prošnji je Moharjeva ugodila. Za zahvalo pa je Jerebova Moharjevo okradla.

Veleizdajniški letaki. V Pragi skušajo neki elementi širiti med prebivalstvom posebne letake veleizdajniške vsebine. Poslano je bilo nekaj takih letakov baje tudi že v Ljubljano. Očitno se pospešuje širjenje teh letakov z ruske strani. Vsakomur svetujemo, če mu pride tak letak v roke, da ga takoj izroči policiji.

Kolera na Selu pri Ljubljani. Dva slučaja kolere sta se pojavila ta teden v Ljubljanski okolici. Obolel je pleskarski mojster Ignac Somrak, star 39 let, stanujoč v Mostah na Selu št. 34. Dne 28. decembra popoldne pripeljali so ga v deželno bolnico, v kateri je še isto noč umrl. Istotako so tudi pripeljali v deželno bolnico šiviljo Ivano Zajec, stara 37 let, na Selu št. 36. 14 oseb, katere so bile v stiku z bolnikoma so izolirali, ki se nahajajo v šoli na polju v bližini sv. Križa.

Zdravstveno stanje v Ljubljani od 29. novembra do 26. decembra. Novorojenih 77, mrtvorojenih 8, umrli 117, med njimi domačinov 50 in 67 tujcev. Umrli za tifuzom 14, vsi tujci vojaki, za grižo 3 tujci vojaki, za davico 1 tujec, za jetiko 15, med njimi 7 tujcev, vsled mrtvouda 5, nezgode 5, samomorov 1. V zavodih umrlo 75 oseb. Za infekcijskimi boleznimi obolelo za škrlatico 5, med njimi 2 tujca, za legarjem 37, med njimi 36 tujcev, za grižo 4, vsi tujci, difterijo 15, med njimi 3 tujci, za kolero 1 tujec vojak. Ta slučaj kolere je že ozdravljen. Bolnik je zapustil bolnico za silo.

Kolera. Po uradnem poročilu je v Brucku ob Litavi obolelo 6, na Nižjeavstrijskem 1, v Celovcu 1 in v Krakovu 2 osebi na kolero. Prvih 7 oseb so bili iz Galicije došli vojaki. — Poročilo od 22. decembra pravi, da se je po en slučaj azijske kolere pojavil na Dunaju, v Krakovu in v okolici Krakova.

V Pragi prično spomladi 1915 graditi nova vseučilišna poslopja.

Praga. Tukaj je policija ustavila za šest tednov izhajanje glasila čeških veterancev.

Volšperk na Koroškem je do malega postal rusinski. Sedaj je tamkaj 6500 galških rusinskih beguncev.

V Trbižu so pokopali nekega tamkaj umrlega ranjenega vojaka, o katerem niso mogli dognati, kdo je. Umrlega vojaka so fotografirali.

Strežnica v vojaški uniformi. V Celovcu se nahaja neka strežnica, ki nosi vojaško obleko s šaržo narednika (feldvebelja) in z znakom Rdečega križa ter pripada gorskemu topničarskemu polku št. 3. Doma je s Češkega, in se je v sanitetni službi na bojišču jako izkazala, zaradi česar je bila povišana za narednika. V kratkem odide zopet na bojišče.

Požar. V Prečni na Dolenjskem je dne 15. decembra pogorelo gospodarsko poslopje in nekaj živine posestniku Janezu Gačniku. Zažgala sta Gačnikova otroka, ki sta v hlevu igrala z ognjem. — Dne 23. decembra je istotam pogorelo gospodarsko poslopje posestniku Ovajnjarju.

V novomeški okolici se je pred božičnimi prazniki pojavila neka družba uzmovičev, ki je kradla vse, kar ji je prišlo pod roke. Denar iz cerkvenih nabiralnikov, koruza, pšenica itd, vse ji je dobro došlo. Nakradene stvari je ta čedna družba prodajala, da je prišla do cvenka.

Vojne izgube. Po izkazih o vojnih izgubah objavljenih tekom zadnjih dni posnemamo: Izkaz šte. 71 vsebuje 2352 imen moštva in 81 imen častnikov; mrtvih je 390 vojakov, od katerih je 26 častnikov, 47 mož in 5 častnikov je vjetih. Prizadeti so skoro izključno le ogrskega domobranskega polka št. 20 in le neznatno tudi pešpolka št. 7 in 92 ter domobranska pešpolka št. 9 in 26. — Izkaz št. 72 navaja 3210 imen, med njimi je 113 imen častnikov. Mrtvih je 472 vojakov, med njimi 29 častnikov; vjetih je 124 mož, od teh 6 častnikov. Največ sta prizadeta pešpolka št. 14 in 16 ter tirolski lovski polk šte. 2, nadalje črnovojniški polki št. 3, 6, 27 in 38. — Izkaz šte. 73 prinaša 3527 imen, med njimi je 117 imen častnikov. Mrtvih je 519 vojakov, od teh 28 častnikov, vjetih je 53 mož in 6 častnikov. Največ izgub je imel pešpolk št. 41, potem pešpolki št. 1, 25, 58 in 76, bosansko-hercegovski pešpolk št. 1 in ogrski črnovojniški polk št. 6. — Izkaz št. 74 priobčuje 3568 imen, od teh je 152 imen častnikov. Mrtvih je 607 vojakov, med njimi 34 častnikov, vjetih je 101, od teh 11 častnikov. Prizadet je največ pešpolk št. 36, potem pešpolka št. 27 in 78, lovski bataljon št. 8, domobranski pešpolk št. 34 in črnovojniški polk št. 27. — Izkaz št. 75 navaja 3311 imen, med temi je 228 imen častnikov. Mrtvih je 779 vojakov, med njimi 45 častnikov, vjetnikov je 120, med njimi 18 častnikov. — Izkaz št. 76 priobčuje 3944 imen, med njimi je 133 imen častnikov. Mrtvih je 517 vojakov, med njimi 31 častnikov; vjetnikov 363, med temi 12 častnikov. Največ je prizadet pešpolk št. 38, potem pešpolki št. 18, 27, 28, 33 in domobranska pešpolka št. 13 in 16. — Izkaz št. 77 vsebuje 3912 imen, med njimi je 177 imen častnikov. Mrtvih je 515 vojakov, med njimi 24 častnikov; vjetnikov 366, med njimi 18 častnikov. V prvi vrsti sta prizadeta pešpolka št. 49, 54 in bosanski pešpolk št. 4, potem pešpolki šte. 73, 84, 91, bosanska pešpolka št. 1, 2, in domobranska pešpolka šte. 7 in 15. — Izkaz šte. 78 zaznamuje 3680 imen, 78 je častnikov. Mrtvih je 576 vojakov med njimi 19 častnikov; vjetnikov 115, med njimi 7 častnikov. Najbolj prizadeta sta domobranska pešpolka št. 21 in 28 ter ogrski pešpolk šte. 19, potem pešpolki šte. 6, 26 in 87, lovski bataljon šte. 11 ter ogrski črnovojniški polk šte. 11. — Izkaz šte. 79 vsebuje 3440 imen, med njimi je 114 imen častnikov. Mrtvih je 602 vojaka, izmed njih je 28 častnikov; vjetnikov 181, med temi 11 častnikov. Prizadet je zlasti tirolski lovski polk šte. 2 in tirolski strelci šte. 1, nato tirolski polk lovcev št. 3, bosanski pešpolk št. 2, lovski bataljon št. 28 in ogrski domobranski pešpolk št. 28. — Izkaz št. 80 priobčuje 2252 imen, med njimi je 77 imen častnikov. Mrtvih je 292 vojakov, med njimi 19 častnikov; vjetnikov je 280, med njimi 7 častnikov. Prizadeta sta v prvi vrsti pešpolka št. 9 in 66, potem domobranski pešpolk šte. 36 in črnovojniški polk šte. 8.

Kinematograf »Ideal«. Soboto 2.—4. januarja: Malheurček št. 8. (Krasna veseloigra v treh dejanjih z Dorrit Weixler v glavni vlogi.) — Torek 5.—7. januarja: Poročnik Sanden. (Oficirska drama v 3. dejanjih s Henny Porten.) — Petek 8. januarja. Valenska svatba. (Igrokaz, spisal L. Ganghofer in Marko Brociner. Napeto zanimiva drama v 4. dejanjih.)

Svetovni pregled.

Italija je izkrcala vojaštvo v Valoni v Albaniji zaradi vzdrževanja miru in reda. Pravijo, da se je to zgodilo sporazumno z interesiranimi državami.

Avstrijski podmorski čoln »XII.« je v Jadranskem morju potopil francoski podmorski čoln »Curie« dne 21. t. m. v Otrantski ožini.

Nemški poslanik v Rimu je postal grof Bülow, ki je bil nekaj časa nemški kancler in ima velik vpliv v Italiji.

Socialni demokrat — župan v Monakovem. Občinski kolegij bavarskega glavnega mesta Monakovo je dne 23. decembra t. l. izvolil socialnega demokrata Witts s 53 glasovi proti 35 glasovom za župana.

Pogajanja med Francijo in vatikanom zadela na ovire. Poizkusi, da bi se med Francijo in Vatikanom upostavile diplomatske zveze, so zadeli na ovire: Vatikan zahteva, da se pred vsem odpravijo postave o ločitvi cerkve od države.

Belgijske strokovne organizacije. Tik pred izbruhom vojne je uradna »Revue du Travail« objavila statistiko belgijskih strokovnih organizacij, ki pove, da se je članstvo, ki pripada sindikalistiški komisiji (strokovni komisiji) v koledarskem

letu 1913. zvišalo od 113.467 na 123.419. Članstvo krščanskih organizacij se je zvišalo od 1. junija 1912 do 1. junija 1913 od 57.191 na 70.466. Društva, ki ne pripadajo nobeni teh dveh skupin, so imela leta 1913. 8861 članov. Število vseh strokovno organiziranih članov znaša torej v Belgiji 202.746. Od teh je bilo 36.833 tekstilnih delavcev, 33.447 kovinskih delavcev, 24.544 rudarjev, 16.066 kamnolomcev, 14.304 tvorniških delavcev, 11.837 stavbnih delavcev, 11797 lesnih in pohištenih delavcev itd. Od kovinarjev jih je bilo socialistično organiziranih 26.066, krščansko 6204 in neodvisno 637. — Prejemkov so imela sindikalistiška društva leta 1912. 2.387.000 frankov ter izdatkov 1.970.000 frankov, in sicer za stavke in izpore 1 milijon 146.000 frankov, za brezposelnost 93.166 frankov in za bolnike 183.000 fr. Imetje je znašalo konec leta 2.882.000 fr.

Turška mornarica je potopila v Črnem morju dva ruska polagalca min »Oleg« in »Athos«.

Mirovna konferenca socialnih demokratov nevtralnih držav se bo vršila v Kopenhagnu dne 17. in 18. januarja 1915. Konferenca bo zaupna. Po konferenci prirede veliko javno mirovno zborovanje.

Nemška in angleška bojna mornarica. »Berliner Tageblatt« poroča: Nemčija

razpolaga s 33 linijskimi ladjami, s 13 bojnimi, oziroma oklopnimi križarkami, z 39 zavarovanimi križarkami, s 149 velikimi torpedovkami in z 28 podmorskimi čolni, izvemši starejših torpedovk, topničark itd. Grade 7 linijskih ladij, 4 oklopne križarke, 6 zavarovanih križark, 17 torpedovk in več podmorskih čolnov. Anglija razpolaga z 59 linijskimi ladjami, 16 jih grade, med njimi 10 dreadnaughtov. Oklopnih križark je 43, zavarovanih križark 58, grade jih 21, torpedovk je 256, grade jih 30, podmorskih čolnov 77, grade jih 28.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Vsem velecenjenim obiskovalcem
KAVARNE „AVSTRIJA“
kakor tudi prijateljem in znancem kličeva
veliko sreče v
NOVEM LETU
ter se priporoča za prijazno naklonjenost
tudi v bodoče. — Z vsem spoštovanjem
Fani in Ivan Stritar
vogal Sv. Petra ceste-Radeckega ceste šte. 2.

Srečno in veselo novo leto

želita vsem svojim cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem, proseč jih prijazne naklonjenosti tudi v bodoče.

Z velespoštovanjem

Josip in Josipina Podkov

mesar

: Sv. Petra cesta šte. 7 (hotel Lloyd). :

Veselo novo leto 1915

želi ob zatonu starega leta vsem velecenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem priporočajo se njihovi nadaljni blagonaklonjenosti in beleži z velespoštovanjem

Makso Zalokar, drožarna

Ljubljana, Krakovski nasip šte. 26.

ALOJZIJ ŠESTAK, trgovina

z usnjem, Erjavčeva cesta 2 nasproti jubil. gledališča,

želi vsem svojim odjemalcem, prijateljem in znancem

VESELO NOVO LETO!

proseč jih nadaljne naklonjenosti.

Andrej Marčan mesarija

Prešernova ul. št. 16 in Rimska c. št. 21

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem

: veselo novo leto :

proseč jih nadaljne naklonjenosti.

Veselo novo leto

želi cenj. odjemalcem, prijateljem in znancem

FRANJO GOLOB

mesar in prekajevalec

Sp. Šiška, Jernejeva cesta št. 50.

Vsem cenj. naročnikom „DELAVCA“ v Ljubljani želiva

**srečno in veselo
novo leto 1915!**

Joško in Rudi Berdajs, raznašalca.

Vsem p. n. ljubim gostom, prijateljem in znancem želiva

srečno in veselo novo leto

ter se priporoča za nadaljni obisk hotela in restavracije „Lloyd“

Karel in Marija Tausas, lastnika hotela „Lloyd“ :: ::

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 9.

VESELO IN SREČNO NOVO LETO!

želim vsem svojim cenjenim naročnikom, prijateljem in znancem in se priporočam za enako zaupanje tudi v bodoče. Z velespoštovanjem

JOSIP REBEK, ključavničarski mojster :: ::

Ljubljana, Frančevo nabrežje šte. 9.

Vsem cenjenim naročnikom „DELAVCA“ v Vodmatu želi

**SREČNO IN VESELO
: NOVO LETO 1915! :**

Raznašalka za Vodmat.

Vsem cenjenim trgovcem in odjemalcem

Kolinske kavne primesi

želi

srečno in veselo novo leto 1915

Kolinska tovarna za kavno primes v Ljubljani.

Lekarna pri „Zlatem orlu“
Ph. Mr. Vinko Procházka
Ljubljana, Jurčičev trg št. 2.
Veselo novo leto!

Josip Breskvar
čevljarški obrt, Gradišče 7/1 na dvorišču
želi cenjenim naročnikom in odjemalcem
srečno novo leto!
Zahvaljuje se za sedanje zaupanje in se naj-
topleje priporoča za nadaljne naročbe.

Gostilna „International“
Resljeva cesta št. 22
želi vsem častitim gostom, odjemalcem, pri-
jateljem in znancem srečno in veselo
novo leto 1915!
Zahvaljujoč se za dosednji obisk, se pripo-
roča tudi nadalje prijazni naklonjenosti
Marija Lekše.

Srečno novo leto
želi vsem cenjenim gostom, znancem in pri-
jateljem ter se nadalje priporoča
IGNACIJ BANKO
gostilna pri „Nacetu“, Martinova cesta.

=== Kavarna „EGIA“ ===
veselo in
srečno novo leto 1915!
želiva vsem obiskovalcem svoje kavarne kakor
tudi vsem prijateljem in znancem ter se pri-
poroča z odličnim spoštovanjem
Josip in Ana Čufer.

Josip Dežman
knjigovez
Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7
želi vsem cenjenim naročnikom srečno in
=== veselo novo leto ===
ter se priporoča tudi za naprej.

**SREČNO IN VESELO
NOVO LETO**
želi vsem svojim odjemalcem, prijateljem in
znancem ter se še za nadalje priporoča
Ivan Okorn, pekovski mojster,
Spodnja Šiška, Celovška cesta št. 33.

Josip Prešeren čevljarški
mojster
Spodnja Šiška, Gasilska cesta št. 115
želi svojim cenjenim naročnikom in odje-
malcem srečno in veselo
novo leto 1915!
Zahvaljuje se za sedanje zaupanje in se naj-
topleje priporoča za nadaljne naročbe.

**SREČNO IN VESELO
NOVO LETO 1915**
želi
JAKOB ZALAZNIK
pekarija, slaščičarna in kavarna v Ljub-
ljani, Stari trg št. 21.

Srečno novo leto

želi vsem svojim odjemalcem, prijateljem in znan-
cem ter se za nadalje priporoča

Sitar Franc, zastopnik zaloge pivovarne Göss
Spod. Šiška, Franc Jožefa cesta.

Srečno novo leto

vošči

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani,

reg. zadruga z omejeno zavezo.

Vsem svojim cenjenim gostom, prijateljem in znan-
cem želim prav

srečno in veselo novo leto!

Priporočam se jim i v prihodnje ter beležim
z velespoštovanjem

Restavracija in kavarna hotela „Ilirija“
Franc Jančar.

**SREČNO IN VESELO
NOVO LETO**

vsem cenjenim gospodom odjemalcem, prijateljem
in znancem želi

Jos. Zidar === **Ljubljana.**

Grand hotel „UNION“ v Ljubljani

restavracija, kavarna in klet

=== 1915 === **veselo novo leto** === 1915 ===

vsem velecenjenim stalnim gostom ter slavnemu občinstvu sploh, proseč jih, da ohranijo podjetju enako
naklonjenost in zaupanje tudi vbodoče, zagotavljajoč vedno najboljšo postrežbo.

Ljubljana, 31. decembra 1914.

S spoštovanjem

Ravnateljstvo hotela „UNION“.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/2:1—1/2:1		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, prtilič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, prtiličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bol.	Ob sredah in sobotah od 3—5 popol.		Prešern. ul. št. 3, III nadstr.
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Kupite in naročajte pri tvrdkah,
ki inserirajo v „DELAVCU“.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—
" " ženske " 12.—, 15.—, 1.—
" " dečke 36/39 " 1.—, 12.—
" " otroke št. 22-25 6-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—

: Garantirana kakovost. :
Cenejše vrste od K 1-50 naprej.

Rudarji

nabavite si rudarski koledar za leto 1915. V Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Idriji, Velenjem, Lešah, Črni, Fohnsdorfu, Ljubnu itd. se ga dobi pri zaupnikih, lahko pa se ga naroča tudi pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Stane 1 krono.

Kjer so želodci slabi,
Tam vedno smrt preži,
Kjer

je v rabi,
Pa še bolnikov ni.

Le tam bolehalo vsak dan,
Kjer „Florian“ je še neznan.

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino
od Rastlinske destilacije
„FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija.

Noben delavec, železničar in namoščenec sploh, naj ne ostane brez

Žepnega koledarja

za leto 1915.

Zahtevajte ga pri svojih zaupnikih ali pa pišite ponj na založbo slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Cena mu je 1 krono.

Naročajte list „Delavec.“

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg št. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče.

Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

